

Maartje Wortel

Half mens

ROMAN

2011

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Voor Marije de Waard

Every man builds his world in his own image. He has the power to choose, but no power to escape the necessity of choice.

Ayn Rand

Ik heb laatst gelezen dat je 's ochtends bij het wakker worden al beslist of je diezelfde dag bijvoorbeeld een ijsje gaat eten. Niet bewust, maar iets in je heeft al gekozen. Vandaag mag je ijs.

Je moet niet alles geloven wat ze in de krant zetten, maar nu ik er met terugwerkende kracht over nadenk, weet ik dat het waar is.

Iets in je heeft al gekozen. Zo was het ook bij Michael Poloni. Hij heeft lang moeten wachten. Toch heeft hij uiteindelijk gekregen waar hij naar verlangde, als ik het goed begrepen heb. Hij zag er in ieder geval gelukkig uit, dat kunnen niet alle mensen zeggen. Als ikzelf eens aan iemand vraag: 'Hoe zie ik eruit vandaag?' dan zeggen de mensen negen van de tien keer: 'Weet je zeker dat je het horen wil?' De tiende is mijn moeder. Zij zegt: 'Jongen, jij bent een beauty en dat weet je best.' Dat zijn de dagen waarop ik mijn hoed opzet.

Maar goed, het gaat nu niet om mij. Het gaat om Michael Poloni. Voor hem begon het ongeveer een half jaar geleden met een ongeluk. Het was allemaal al veel eerder begonnen natuurlijk, maar vanaf de zaterdag waarop het ongeluk plaatsvond begon het voor hem pas echt. Iets in

hem had al lang daarvoor gekozen. Vandaag mag je ijs. En het besef wat dat te betekenen heeft komt altijd later, als je je ijsje al ophebt, begrijp je?

Laat ik dit vooropstellen: met mij heeft dit hele verhaal uiteindelijk niets te maken. Per toeval werd ik, James Dillard, drieënveertig jaar oud, geboren en getogen in Los Angeles, deelgenoot van dit verhaal, maar langs de zijlijn, en voor een paar maanden maar.

Het was op een dinsdagmorgen, ik had een bagel gegeten, daarna had ik gekakt terwijl ik ondertussen een hoofdstuk las uit *The Road to Los Angeles*. Ik had mijn tanden gepoetst en overwogen of ik me zou scheren. Ik had koffiegedronken met mijn huisgenote Allijah, een bloedmooi meisje. We zaten aan de straatkant, met de loodsdeur open. Ik keek naar het verkeer en zij vertelde over haar examens, wat me vrij weinig interesseerde, ze had al een vriend. De buurvrouw zei gedag, ze loopt kreupel. Ik vroeg me af of het niet link was dat ze zelf nog in haar auto reed. Ook dacht ik aan wat ik die middag zou gaan doen, en dat alles hetzelfde zou zijn als wat ik gisteren had gedaan en de dag daarvoor en ook de dag daarvoor. Ik deed niets, al mijn hele leven niet. Ik leefde van anticlimax naar anticlimax. Dan kan je in z'n grote stad als Los Angeles wonen maar dat lost niets op.

Mijn ouders zijn stinkend rijk. Ze bleven me geld sturen dat ik allemaal opmaakte aan dure kazen en drank. Ik stond op, kocht de kazen, sneed de kazen, at de kazen, werd dronken van welke drank dan ook, ik herlas steeds dezelfde boeken, discussieerde met mijn huisgenoten

over zinloze dingen waarvan zij dachten dat het zinvol was, ze waren jong, ik kon ze niets kwalijk nemen.

Het ging zoals dat verdomme gaat: soms gooide ik met dingen, soms dansten we in de kamer, altijd probeerde ik een van de meisjes te versieren, wat meestal bijna lukte. (Bijna, bijna, bijna.) Een huisgenoot (een echte player) vertelde me een keer dat een man de kans op seks met een vrouw kan vergelijken met surfen; je moet precies weten wanneer je de golf moet pakken, dan gaat alles vanzelf. Bij mij ging niets vanzelf, ik was altijd te vroeg of te laat, alle golven gingen aan me voorbij. Na zo'n mislukte poging ging ik in mijn bed liggen, scheldend in veel gevallen, tot ik in slaap viel en dan ging het de volgende dag ongeveer opnieuw zoals ik je net beschreef.

Het was dan ook een groot moment voor mij toen de brief kwam. Ik had mezelf ooit eens op een lijst gezet; dat ik graag een keer deel zou nemen aan een jury. En nu was het zover. Er zou een rechtszaak komen en ik was degene die zou moeten beslissen wie er schuld droeg en hoeveel. Dat leek me een prachtig werkje, ik was de hele dag bezig met wie er schuld droegen en hoeveel, alleen konden de mensen daar natuurlijk de helft van de tijd niets mee. En dus was ik blij met de brief. Ik kon eindelijk eens zeggen hoe het zat, rechtspreken. Dit was Los Angeles, de stad van de gekken, en ik kon aanwijzen wie. Ik, James Dillard.

Ik heb een eed moeten afleggen en trouw moeten zweren aan God en aan de Amerikaanse vlag. Voorheen dacht ik dat ik zowel God als de Amerikaanse vlag niet serieus nam, maar nu het er echt op aankwam, bleek dat in de praktijk toch anders te liggen.

Alles wat ik je op dit moment kan zeggen, is dat het niet afgedaan was met die eerste zaak waarvoor ik werd opgeroepen. En zeker niet met die eerste brief. Het is nooit afgelopen wanneer je denkt dat het afgelopen is. Het leven zit soms knap ingewikkeld in elkaar.

Uit die eerste zaak zou een nieuwe zaak voortvloeien, die uiteindelijk misschien niet zo heel veel met die eerste te maken had, maar de zaken raakten elkaar genoeg om dezelfde jury op te roepen, dat was wel zo handig.

Ik belde mijn moeder. Ik probeerde haar de hele ochtend te bereiken. Toen ze eindelijk opnam, zei ik: ‘Mama, ik heb een nieuwe rechtszaak.’

Ze was er even stil van. Ze liep buiten want ik hoorde de wind.

‘Heb je zoveel indruk gemaakt?’ vroeg mijn moeder, omdat ze wist dat deelname aan een jury in principe een loterij is.

Ik had haar graag willen vertellen dat het waar was, dat ik opnieuw werd opgeroepen omdat ik een onuitwisbare indruk had gemaakt. Maar dat was natuurlijk niet zo, ik had zelfs niet eens zoveel gezegd tijdens die eerste zaak, ik was zenuwachtig geweest en had me afgevraagd of ik er goed uitzag. Betrouwbaar ook. Ik moest gedurende de hele rechtszaak naar de wc, keek naar de verdachten, de getuigen en de slachtoffers. Ik dacht: moeten we onze vinger opsteken als we willen pissen? Niemand deed het in ieder geval, dus ik ook niet. En nu was er plotseling een nieuwe zaak. Dat was verdomme mooi voor mij, begrijp je?

Ik kan je alvast vertellen, die tweede zaak had in feite

helemaal niets met de eerste te maken. Hij was vele malen erger, complexer. Het was fucking freaky. Ik had nog nooit van zoiets gehoord. Ik wist niet wat ik ervan moest denken en of het aan ons was om er recht over te spreken. Je bent zogenaamd onschuldig totdat het tegendeel bewezen is. Ik kan je vertellen: iedereen is godverdomme schuldig. Jij. Jij. Jij. En tussen dat geijj laat ik veelbetekende stiltes vallen.

Terwijl ik jou aanwijs.

DEEL 1

Iets in je heeft al gekozen

1.

Er moesten blikken frisdrank gekocht worden. Cola light. En vitaminepillen. Alles wat een mens nodig heeft in één tablet. Ook had hij kogels nodig, voor de zekerheid, de houdbaarheidsdatum van het doosje onder zijn bed was verstreken. Sigaretten had hij nog. Vijf pakjes. Genoeg om een paar dagen mee door te komen.

Hij zat op zijn bed en rookte een sigaret, het regende meedogenloos. Zijn digitale wekker piepte acht keer kort achter elkaar. Aan de overkant stonden twee vrouwen op het balkon, ze dronken iets uit een plastic beker, langzaam, alsof ze twijfelden. Hij vroeg zich af waarom ze op het balkon stonden. Misschien hadden ze net gerookt.

Michael had behoorlijk slecht geslapen, hij was steeds wakker geworden met een droge mond. Hij had ongecontroleerde bewegingen gemaakt, een onrustige droom gehad. Iets met wildwaterbanen, een marmeren trap, zijn moeder die ziek was. Hij trok zijn slippers aan en liep naar de telefoon om een taxi te bellen. Hij was inmiddels gewend geraakt aan een stem in de morgen, de vraag: 'Waar wilt u naartoe?' Hij wilde nergens naartoe, maar feit was dat Michael Poloni moest werken, net als iedereen.

Donkere wolken gleden voorbij alsof iemand ze met een afstandsbediening op fast forward had gezet, alle Jezus snel gingen ze. Het had niets met het weer te maken dat Michael ook nu niet naar zijn werk liep. Het zou makkelijk gekund hebben, ver was het niet, een paar blokken van zijn huis, maar hij ging met de taxi, iedere ochtend opnieuw. Bij de taxicentrale kenden ze zijn instructies: stop vlak voor de deur, twee keer toeteren, half negen. Het liefst had hij nog meer instructies gegeven; dat hij niet wilde praten, dat hij de deur zelf open wilde doen, dat hij liever niet had dat er naar de radio geluisterd werd. Hij had zich ingehouden.

Vroeger moest hij, of hij dat nou wilde of niet, lopend naar school, samen met Rafael en Paulo die weinig interesse voor hun jongere broertje leken te hebben. Ze hadden genoeg aan elkaar. Daar zat Michael verder niet mee, hij liep traag achter ze aan en dacht na. Nu zat hij alle dagen in een taxi en dacht na. Meestal over wat hij 's ochtends in de krant had gelezen, dat het weer/nog steeds ergens oorlog was, dat zich kernrampen voltrokken, schietpartijen, familiedrama's, dat er drugsbendes waren en overstromingen. Soms dacht hij na over zijn werk, het geld dat hij spaarde voor de toekomst, de vrouwen die hem probeerden te versieren, over zijn moeder, Magda-Maria Eva Poloni-Lopéz, de boeken die hij las, wetenschappelijke onderzoeken, de verhuizing en de stranden in Mexico, hoe hij in de zomervakanties naast zijn vader, José Alexander Poloni, in de bus had gezeten, steeds hetzelfde rondje door het dorp, naar de zee en terug, zonder dat het ooit verveelde.

In de hal bij de kapstok hing een kleine ronde spiegel. Bij het aantrekken van zijn zwarte colbert bekeek hij zijn

gezicht en zijn witte poloshirt; of hij zich goed geschoren had, of de boord goed zat, of er geen vlekken op de polo zaten. Hij smeerde wat zonnebrandcrème in zijn haar, dat had zijn vader hem geleerd. ‘Zo ruik je altijd naar de zomer en de zee, dat wekt vertrouwen.’

Michael was het type dat vertrouwen wilde wekken noch naar de zomer en de zee wilde ruiken, maar door het spul leek zijn haar voller. Het was een mooie bijkomstigheid dat de zonnebrandcrème hem aan zijn vader deed denken, een man aan wie hij graag herinnerd werd. Dat konden niet alle kinderen zeggen. De vader van Michael Poloni was een vriendelijke man/vader/buschauffeur geweest die niet al te veel zei maar des te meer at en las. Hij was vijf jaar geleden gestorven en ook al werd Michael gek van verdriet, toch voelde de dood van zijn vader ook als een opluchting. Dat er tenminste een iemand minder over was die hij teleur zou kunnen stellen. Hij kamde zijn haar netjes in een scheiding, hij was klaar voor zijn werkdag. Zijn haarlijn liep schuin over zijn hoofd, als een weg waarvan je niet wist waar hij heen ging. In *The Los Angeles Times* had Michael een paar dagen geleden nog gelezen dat je aan iemands haar kon zien of diegene stress had.

Voordat hij zijn appartement verliet keek hij door het kijk-gaatje in de deur; hij zag wat hij iedere ochtend zag: mensen openden hun deur, mensen sloten hun deur, maar meestal was er niemand. Hij draaide zich om om nog één keer in de spiegel te kijken, aaide met zijn hand langs een ingelijste afbeelding van de maagd Maria, stopte een hacky sack in zijn broekzak, voelde een kort moment aan zijn litteken.

In de gemeenschappelijke gang op de derde verdieping rook het naar uien en zweet. Op sommige plekken zaten krassen op het zeil, die zaten er nog niet zo lang, misschien was er net iemand verhuisd. Michael stak een sigaret op en volgde de krassen tot aan de lift, die aan het einde van de gang was. Sinds hij in deze flat woonde, was de lift één keer kapot geweest, het ding was vast komen te zitten tussen de vierde en de vijfde verdieping. Verdiepingen waar hij niets mee te maken had.

Hij drukte GROUND FLOOR in. Op een bordje dat op ooghoogte hing stond MAX. 6 PERS. 500 KG.

Dat was omgerekend zo'n drieëntachtig kilo per persoon. Hij had een keer gelezen dat een hoofd het zwaarste gedeelte van een menselijk lichaam was. Hoeveel zou een mens van drieëntachtig kilo wegen zonder hoofd?

De lift stopte op de tweede verdieping, een vrouw met blond haar stapte in, hij had haar vaker gezien, maar Michael wist niet wie ze was. (Monica Teronda uit Washington. Achtentwintig jaar oud. Samenwonend met een vriend van zesenvertig. Twee maanden geleden een miskraam gehad. Ze werkt zestig uur per week bij een castingbureau in West Hollywood en hoopt zelf een rol in een film te krijgen. 's Nachts droomt ze daarover. Ook overdag.) Ze had een regenjas aan of misschien was het een jas die op een regenjas leek, misschien was dat in de mode. Ze knikte en lachte vriendelijk naar hem, alsof ze hem kende. Michael knikte terug. Hij liet zijn ogen over haar schoenen glijden, hoge hakken waardoor haar gespierde kuiten goed zichtbaar waren. Haar benen staken in een huidkleurige panty.

Hij vond dat mooi, als een huid over een huid, een extra bescherming voor wie zij was.

De lift stopte op de begane grond, de deuren openden zich piepend. Door de gang en een glazen klapdeur liepen ze naar buiten, de straat op. De vrouw had haast, ze liep snel. Michael keek niet naar haar maar naar zijn eigen voeten, de grijs met zwarte Nike-dunks die hij onder zijn pantalon had aangetrokken, ze tikten regelmatig op het asfalt. Er rolde een plastic koffiebeker over de stoep, een verpakking van een rol koekjes vloog voorbij. Wat vloog er verdomme op een dag allemaal aan je voorbij?

Toen hij opkeek om de straat over te steken zag hij dat de vrouw met de regenjas bij zijn taxi stond. Natuurlijk kon hij niet met honderd procent zekerheid zeggen dat het zijn taxi was, maar het was zijn taxi wel, zo iets wist je.

De vrouw leunde naar voren bij het portier, een beetje door haar knieën gebogen, en vroeg iets aan de taxichauffeur (Jack Houston. Een blonde man met vierkante kaken. Hij is verslaafd aan adrenaline en maakt van zijn spaargeld parachutesprongen op verschillende plekken boven Californië. Zijn huiskamer hangt vol met luchtfoto's. Hij is vaak verliefd) gebarend met haar handen. Michael stak ook de straat over, versnelde zijn pas, iets wat hij alleen deed als het nodig was, liever liep hij niet te snel.

‘Sorry,’ zei hij zo vriendelijk mogelijk, terwijl hij zijn peuk op de grond gooide en uittrapte. ‘Deze taxi is van mij.’

De blonde vrouw glimlachte naar hem. Hij werd zenuwachtig van die glimlach, die kon van alles betekenen.

Hij wilde in de taxi stappen, de vrouw negeren. Kort vroeg hij zich af of hij moest zeggen: 'Neem jij hem maar, die taxi.' Zo nonchalant mogelijk.

Moest hij de vrouw de taxi gunnen omdat ze een vrouw was?

Hij aarzelde een fractie van een seconde. Nog een keer zei hij: 'Deze taxi is van mij,' en stapte vervolgens in. Hij kneep in de hacky sack die in zijn broekzak zat.

De taxichauffeur zag er, zoals veel mensen in deze stad, moe uit. Alsof er dingen in zijn leven niet goed gingen. Michael durfde niet te lang naar hem te kijken.

'Sepulveda Boulevard, Mission Hills,' zei hij.

De taxichauffeur zei niets terug, maar begon te rijden. Hij dacht zeker aan de vrouw in de regenjas.

Buiten werd iemand gearresteerd, het maakte niets uit dat het vroeg in de ochtend was. De arrestant schopte tegen de politieauto, ook dat maakte niets uit, de rode lampen van de wagen bleven flikkeren, twee politiemannen hielden de man stevig vast, hij werd meegenomen. De dag was begonnen.

Op zijn werk zeiden ze: 'Een goedemorgen.' De vrouw achter de telefoon (Rebecca Kingsey. Enige dochter van de baas. Cupmaat C. Ze kent haar vader niet, maar hij schijnt een loodgieter uit Santiago te zijn. Ze heeft een litteken boven haar rechteroog, omdat ze als kind gevochten had met een jongetje dat haar sloeg met een hark. Iedere ochtend voor het werk loopt ze vijf kilometer hard langs de L.A. River, ook al ligt die op de meeste plekken droog) knikte en glimlachte naar hem zoals de vrouw in de lift

vanmorgen ook had gedaan. Haar oorbellen wiebelden heen en weer, ze deden Michael aan het circus denken.

Ook hij zei: 'Een goedemorgen.' Hij stak zijn hand op en verdween uit haar zicht, de linkervleugel van het gebouw in.